

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (fjärde avdelningen i utökad sammansättning)
den 6 oktober 2005 *

I de förenade målen T-22/02 och T-23/02,

Sumitomo Chemical Co. Ltd, Tokyo (Japan),

Sumika Fine Chemicals Co. Ltd, Osaka (Japan),

företrädta av advokaten M. Klusmann och V. Turner, solicitor,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av L. Pignataro-Nolin och A. Whelan, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: engelska.

angående talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 2003/2/EG av den 21 november 2001 om ett förfarande enligt artikel 81 i EG-fördraget och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/E-1/37.512 — vitaminer) (EGT L 6, 2003, s. 1), i den del det rör sökandena,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(fjärde avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden H. Legal samt domarna P. Lindh, P. Mengozzi, I. Wiszniewska-Białecka och V. Vadapalas,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Plingers,

med beaktande av det skriftliga förfarandet och efter att förhandling hållits den 18 november 2004,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

- ¹ I artikel 1 i beslut 2003/2/EG av den 21 november 2001 om ett förfarande enligt artikel 81 EG och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/E-1/37.512 — vitaminer) (EGT L 6, 2003, s. 1) (nedan kallat beslutet), konstaterade kommissionen att flera företag hade brutit mot artikel 81.1 EG och artikel 53.1 i EES-avtalet genom att delta

i en rad karteller som påverkade tolv olika marknader för vitaminprodukter. Det rör sig närmare bestämt om marknaderna för vitaminerna A, E, B1, B2, B5, B6, folsyra, vitaminerna C, D3, H, betakaroten och karotenoider. Av skäl 2 i beslutet framgår särskilt att de berörda företagen inom ramen för dessa karteller hade fastställt priser för de olika produkterna, fördelat försäljningskvoter, kommit överens om och genomfört prishöjningar, tillkännagivit priser enligt dessa avtal, sålt produkterna till överenskomna priser, inrättat mekanismer för att övervaka och upprätthålla respekten för dessa avtal samt deltagit i en struktur med regelbundna möten för att genomföra dessa planer.

- 2 Bland de nämnda företagen ingick bland annat de japanska företagen Sumitomo Chemical Co. Ltd (nedan kallat Sumitomo) och Sumika Fine Chemicals Co. Ltd (nedan kallat Sumika), vilka ansågs ha gjort sig skyldiga till överträdelser på gemenskaps- och EES-marknaderna för vitamin H (även känd som biotin) respektive folsyra (artikel 1.1 j och k i beslutet).

- 3 I artikel 1.2 k och l i beslutet konstaterade kommissionen att överträdelserna i vilka Sumitomo och Sumika hade deltagit hade pågått mellan oktober 1991 och april 1994 respektive januari 1991 och juni 1994.

- 4 I artikel 2 i beslutet ålades de företag som funnits vara skyldiga till de konstaterade överträdelserna att omedelbart upphöra med desamma om de inte redan hade gjort det och att avstå från att upprepa de otillåtna handlingarna och beteendena och från att vidta åtgärder som har samma eller liknande syfte eller verkan.

- 5 Kommissionen ålade böter för de överträdelser som hade ägt rum på marknaderna för vitaminerna A, E, B2, B5, C, D3, betakaroten och karotenoider. Böter ålades däremot inte för överträdelserna på marknaderna för vitaminerna B1, B6, H och folsyra (artikel 3 i beslutet).
- 6 Av skälen 645–649 i beslutet framgår nämligen att de överträdelser som hade ägt rum på de sistnämnda marknaderna hade upphört mer än fem år före det att kommissionen inledde sin undersökning, vilket innebar att artikel 1 i rådets förordning (EEG) nr 2988/74 av den 26 november 1974 om preskriptionstider i fråga om förfaranden och verkställande av påföljder enligt Europeiska ekonomiska gemenskapens transport- och konkurrensregler (EGT L 319, s. 1; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 48) var tillämplig på överträdelserna.
- 7 Sumitomo och Sumika ålades således inte några böter.
- 8 Av beslutet (skäl 650) framgår också att dessa båda företag i sina respektive svar på meddelandet om anmärkningar gjorde gällande att de överträdelser som de påstods ha deltagit i inte längre kunde utgöra föremål för ett kommissionsbeslut eftersom de var preskriberade.
- 9 Kommissionen avvisade detta argument i beslutet (skäl 651) med hänvisning till att ”reglerna om preskriptionstider [enbart] gäller ... åläggandet av böter eller viten*” och att ”de [inte] har [någon] ... betydelse för kommissionens rätt att undersöka kartellärenden och att i lämpliga fall anta beslut om förbud”. [*I överensstämmelse med terminologin i de flesta andra språkversionerna av beslutet och förordning nr 2988/74 och för förståelsen av parternas och förstainstansrättens resonemang används nedan begreppet sanktioner. Övers. anm.]

Förfarandet och parternas yrkanden

- 10 Genom separata ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli den 7 februari 2002 väckte Sumitomo och Sumika förevarande talan. Talan registrerades under målnummer T-22/02 och målnummer T-23/02.

- 11 Ordföranden på förstainstansrättens första avdelning beslutade den 30 april 2004 att förena målen T-22/02 och T-23/02, i enlighet med artikel 50 i förstainstansrättens rättegångsregler, vad gäller det muntliga förfarandet och domen eftersom målen bedömdes vara konnexa.

- 12 Med tillämpning av artikel 14 i rättegångsreglerna och på förslag av första avdelningen, beslutade förstainstansrätten, efter att ha hört parterna i enlighet med artikel 51 i nämnda regler, att hänskjuta målen till en avdelning i utökad sammansättning.

- 13 På grund av ändringen i sammansättningen av förstainstansrättens avdelningar och då referenten tjänstgjorde på fjärde avdelningen tilldelades målen denna avdelning i utökad sammansättning.

- 14 Förstainstansrätten (fjärde avdelningen i utökad sammansättning) beslutade på grundval av referentens rapport att inleda det muntliga förfarandet.

- 15 Parterna utvecklade talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid förhandlingen den 18 november 2004.
- 16 Sumitomo har i mål T-22/02 yrkat att förstainstansrätten skall ogiltigförklara beslutet i den del det rör företaget och förplikta svaranden att ersätta rättegångskostnaderna.
- 17 Sumika har i mål T-23/02 yrkat att förstainstansrätten skall ogiltigförklara beslutet i den del det rör företaget och förplikta svaranden att ersätta rättegångskostnaderna.
- 18 Kommissionen har i vart och ett av de förenade målen yrkat att förstainstansrätten skall ogilla talan och förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Bedömning av yrkandena om ogiltigförklaring

- 19 Sökandena har till stöd för sina yrkanden åberopat två grunder om förverkande av kommissionens befogenhet att konstatera överträdelserna respektive kommissionens bristande behörighet.

1. Den första grunden: Förverkande av kommissionens befogenhet att konstatera överträdelserna

- 20 Sökandena har gjort gällande att kommissionen i förevarande fall inte kunde anta ett beslut om förbud gentemot sökandena, eftersom befogenheten att anta ett sådant beslut hade förverkats till följd av att den preskriptionstid som anges i artikel 1 i förordning nr 2988/74 hade löpt ut och till följd av vissa allmänna gemenskapsrättsliga principer.

Den första grundens första del om tillämpningen av förordning nr 2988/74

Parternas argument

- 21 Sökandena har anfört att det i artikel 1 i förordning nr 2988/74 föreskrivs en preskriptionstid på fem år för kommissionens befogenhet att ålägga böter eller sanktioner för överträdelser av gemenskapens konkurrensregler och att kommissionen själv medgett att preskriptionstiden hade löpt ut vad avser sökandena.
- 22 Enligt sökandena skall ett sådant formellt beslut om förbud som antagits med avseende på företagen i förevarande fall anses utgöra "sanktion" i den mening som avses i nämnda artikel. Detta eftersom beslutet har bestraffande verkan i åtminstone tre olika avseenden.
- 23 För det första kan beslutet, i vilket ett åsidosättande av konkurrensrätten inom ramen för en påstådd världsomfattande kartell konstateras, leda till att andra rättsliga åtgärder vidtas i medlemsstater med andra preskriptionsregler, eller till och med i andra länder. Kommissionens konstateranden kan komma att användas inom

ramen för dessa åtgärder, vilka om inte annat skulle kunna resultera i mycket höga kostnader för sökandenas försvar. För det andra skulle tredje män kunna göra gällande sökandenas civilrättsliga ansvar och väcka skadeståndstalan vid nationell domstol med åberopande av beslutet. För det tredje innebär beslutet negativ publicitet som allvarligt kan skada sökandenas rykte. Om tredje män väcker civilrättslig talan mot företagen medför detta ytterligare negativ publicitet.

24 Sökandena har påpekat att syftet med förordning nr 2988/74 enligt förordningens ingress är att införa principen om preskription för att garantera rättssäkerheten i fråga om såväl böter som andra sanktioner. Sådana preskriptionstider som föreskrivs i förordning nr 2988/74 införs i ett bestämt rättsligt system för att undvika att rättsliga åtgärder vidtas mot överträdelse som ligger långt tillbaka i tiden. Detta i avsikt att säkerställa att rättssystemet fungerar väl. Rättssäkerheten, rättvisan och förvaltningens effektivitet kräver att förvaltningen använder sina resurser och skattebetalarnas pengar för att beivra samtida överträdelse och inte överträdelse i förfluten tid. Av detta följer dels att företagen efter en viss tid inte längre kan åläggas böter, dels att de är skyddade från beslut i vilka det konstateras att företagen gjort sig skyldiga till överträdelse och från den bestraffande verkan av sådana beslut.

25 Av detta följer att kommissionen med tillämpning av förordning nr 2988/74 dels saknade rätt att ålägga sökandena böter, dels saknade rätt att anta ett beslut om förbud i vilket det konstaterades att företagen hade gjort sig skyldiga till en överträdelse.

26 Svaranden har gjort gällande att artikel 1.1 i förordning nr 2988/74, läst i sitt sammanhang och mot bakgrund av förarbetena till förordningen, inte kan anses vara tillämplig på andra böter eller sanktioner än sådana av strikt ekonomisk karaktär som avses i den lagstiftning som citeras i förordningens ingress. I artikeln används nämligen begreppen böter och sanktioner just för att samtliga ekonomiska

sanktioner i nämnda lagstiftning, oavsett om de kallas böter eller sanktioner, skall kunna underkastas samma preskriptionsregler. Användandet av det dubbla begreppet böter (sanktioner) i kommissionens ursprungliga förslag till förordningen, och i de två modifierade förslag som följde på detta, visar tydligt att de båda begreppen användes som synonymer. Första meningen i yttrandet från Ekonomiska och sociala kommittén (sedermera Europeiska gemenskapernas ekonomiska och sociala kommitté) (nedan kallad CESE) av den 29 juni 1972 ("Förslaget till förordning rör enbart befogenheten att ålägga och driva in böter vid överträdelser av regler som antagits med stöd av EG-fördraget på rättsområdena transport och konkurrens") visar i sin tur att nämnda kommitté hade förstått förslaget till förordning så att det enbart gällde böter i dess vidare bemärkelse, inklusive viten.

- 27 Enligt svaranden kan en sanktion som åläggs av en konkurrensmyndighet i tredjeland, eller en dom om skadeståndsskyldighet vilken meddelas av en nationell domstol, i vilket fall som helst aldrig anses utgöra en sanktion som åläggs av kommissionen. Om sökandenas rykte skulle skadas kan det dessutom på sin höjd anses utgöra en indirekt konsekvens av beslutet och inte en sanktion. Sökandena har dessutom blandat ihop antagandet av beslutet med offentliggörandet av ett beslut i vilket en överträdelse konstateras. Det är nämligen bara offentliggörandet som kan skada adressatens intressen, vilket inte för den skull innebär att det rör sig om en sanktion.
- 28 I repliken gjorde sökandena gällande att om kommissionen, vid tillämpningen av förordning nr 2988/74, inte längre har befogenhet att ålägga företagen att upphöra med den konstaterade överträdelser eller att ålägga böter och viten i händelse av överträdelse, innebär detta nödvändigtvis att kommissionen inte heller har någon underförstådd befogenhet att konstatera den aktuella överträdelser (domstolens dom av den 2 mars 1983 i mål 7/82, GVL mot kommissionen, REG 1983, s. 483, punkt 23; svensk specialutgåva, volym 7, s. 49).
- 29 Sökandena har påpekat att domstolen vid tolkningen av gemenskapsrätten utgår från ordens uppenbara betydelse, det rättsliga sammanhanget och syftet med

bestämmelsen. Först i andra hand beaktas förarbetena (förslag till avgörande av generaladvokaten Tizzano inför domstolens dom av den 4 oktober 2001 i mål C-133/00, Bowden m.fl., REG 2001, s. I-7031, I-7033, punkterna 28–30). Förarbetena kan inte i sig anses klart uttrycka lagstiftarens avsikt (förstainstansrättens dom av den 25 mars 1999 i mål T-102/96, Gencor mot kommissionen, REG 1999, s. II-753, punkterna 128 och 129). Det avgörande i förevarande fall är således inte hur CESE har förstått förslaget till förordning, utan den faktiska ordalydelsen i den slutgiltiga versionen av denna.

- 30 Ordalydelsen av artikel 1 i förordning nr 2988/74 är emellertid klar och otvetydig. Det råder ingen tvekan om att beslutet, i vilket en överträdelse konstateras till följd av den bestraffande verkan och den klassiska straffrättsliga påföljd som eftersträvas med detsamma, utgör en sanktion i den mening som avses i artikeln. Svaranden har själv medgett detta genom att tillstå att institutionen antog beslutet i syfte att "uppmuntra ett exemplariskt uppträdande" och att "avskräcka från återfall", två syften vilka enligt sökandena överensstämmer med varje sanktions klassiska ändamål. Sökandena har dels gjort gällande att det framgår av generaladvokaten Reichsls förslag till avgörande inför domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen (s. 510 och 516) att svaranden redan har medgett, i det mål som gav upphov till denna dom, att ett beslut i vilket en överträdelse konstateras också får verkan som sanktion genom offentliggörandet i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*, dels att domstolen, i sin dom av den 15 juli 1970 i mål 41/69, ACF Chemiefarma mot kommissionen (REG 1970, s. 661, punkt 104; svensk specialutgåva, volym 1, s. 457), ansåg att offentliggörandet av ett beslut var att jämställa med ytterligare en sanktion.

- 31 Sökandena har bland annat insisterat på att en nationell domstol i en medlemsstat eller i tredjeländ skulle kunna använda kommissionens konstateranden som "tillräcklig bevisning", vilken sökandena skulle ha stora svårigheter att vederlägga, i synnerhet i medlemsstaterna i Europeiska unionen. Sökandena har i detta hänseende citerat beslut av domstolar i Australien, USA och Kanada, samt domstolens dom av den 14 december 2000 i mål C-344/98, Masterfoods och HB (REG 2000, s. I-11369, punkterna 49–52). Sökandena har påpekat att svaranden själv i sina inlagor underförstått har medgett att denna möjlighet finns, genom att i sitt svar rörande den andra grunden nämna "de skadade parternas intresse av att väcka talan vid nationell civilrättslig domstol" såsom ett berättigat intresse, vilket gav

kommissionen behörighet att anta ett beslut i vilket överträdelsen konstaterades (se punkt 122 nedan).

- 32 Sökandena har tillagt att tillämpligheten av förordning nr 2988/74 på beslut i vilka överträdelser konstateras inte heller påverkas av det normativa sammanhanget. Enligt sökandena förklaras användandet av begreppet sanktion i artikel 1 i förordningen inte, vilket svaranden har gjort gällande, av att det är nödvändigt att ekonomiska sanktioner med olika namn omfattas av samma preskriptionsregler. Det råder nämligen enligt sökandena ingen tvekan om att begreppet böter också omfattar den ekonomiska sanktion som föreskrivs i rådets förordning nr 11 av den 27 juni 1960 om avskaffande av diskriminering såvitt avser fraktsatser och befordringsvillkor enligt artikel 79.3 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (EGT 52, 1960, s. 1121).
- 33 Svaranden har i dupliken ifrågasatt sökandenas argument med hänvisning till domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen. Svaranden har särskilt preciserat att domstolen i denna dom inte slog fast att den underförstådda befogenheten att anta beslut i vilka överträdelser konstateras direkt följer av befogenheterna att förordna om överträdelsernas upphörande och att ålägga böter vilka uttryckligen anges i lagstiftningen, utan att samtliga dessa befogenheter har artiklarna 83 EG och 85 EG som gemensam rättslig grund. Svaranden har dessutom avfärdat sökandenas tolkning av domen i det ovannämnda målet ACF Chemiefarma mot kommissionen.

Förstainstansrättens bedömning

- 34 Det skall inledningsvis påpekas att kommissionen är ansvarig för genomförandet av och inriktningen på gemenskapens konkurrenspolitik. Det är av denna anledning som kommissionen i artikel 85.1 EG, vilken på detta område utgör ett specifikt

uttryck för den allmänna övervakningsuppgift som kommissionen har enligt artikel 211 EG, har tilldelats uppgiften att säkerställa tillämpningen av de principer som anges i artiklarna 81 EG och 82 EG samt har getts vidsträckta befogenheter i de bestämmelser som antagits med stöd av artikel 83 EG (domstolens dom av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, *Delimitis*, REG 1991, s. I-935, punkt 44, svensk specialutgåva, volym 11, s. 65, och i det ovannämnda målet *Masterfoods och HB*, punkt 46, och förstainstansrättens dom av den 18 september 1992 i mål T-24/90, *Automec mot kommissionen*, REG 1992, s. II-2223, punkterna 73 och 74; svensk specialutgåva, volym 13, s. 61).

35 Syftet med kommissionens befogenheter enligt rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar [81] och [82] (EGT 13, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8), vilken är tillämplig i förevarande fall av tidsmässiga skäl (*ratione temporis*), är att den skall kunna fullgöra sin uppgift enligt artikel 85 EG och tillse att konkurrensreglerna på den gemensamma marknaden iakttas (domstolens dom av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, *Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen*, REG 2004, s. I-123, punkt 54, och förstainstansrättens dom av den 20 februari 2001 i mål T-112/98, *Mannesmannröhren Werke mot kommissionen*, REG 2001, s. II-729, punkterna 61 och 66). Det är nämligen i överensstämmelse med allmänintresset att undvika konkurrensbegränsande förfaranden och avtal samt att upptäcka dessa och påföra sanktioner för dem (domen i det ovannämnda målet *Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen*, punkt 54).

36 Det är av denna anledning som kommissionen i förordning nr 17 bemyndigas att ålägga företagen att upphöra med den konstaterade överträdelsen samt att ålägga böter och viten i händelse av överträdelse. Befogenheten att fatta beslut i detta hänseende inbegriper nödvändigtvis befogenheten att konstatera att en överträdelse föreligger (domen i det ovannämnda målet *GVL mot kommissionen*, punkt 23).

37 Enbart det faktum att en överträdelse har upphört innan kommissionen antar sitt beslut resulterar inte i att kommissionen inte längre har befogenhet att konstatera att överträdelsen föreligger och att påföra sanktioner vid överträdelser av konkurrensbestämmelserna. Domstolen har i detta hänseende redan fastställt dels

att kommissionens befogenheter att ålägga påföljder inte berörs av det förhållandet att det beteende som ligger till grund för överträdelsen och risken för skadliga följder har upphört (domen i det ovannämnda målet ACF Chemiefarma mot kommissionen, punkt 175), dels att kommissionen kan fatta ett beslut i vilket en överträdelse, som det berörda företaget redan har upphört med, konstateras, under förutsättning att institutionen har ett berättigat intresse av att fatta beslutet (domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen, punkt 24).

- 38 I förevarande fall inskränkte kommissionen sig till att i beslutet, vad avser sökandena, konstatera att företagen hade brutit mot artikel 81.1 EG och artikel 53.1 i EES-avtalet genom att delta i avtal vilka påverkade gemenskaps- och EES-marknaderna för vitamin H (för Sumitomos del under perioden oktober 1991–april 1994) och folsyra (för Sumikas del under perioden januari 1991–juni 1994), och att ålägga företagen att avstå från att upprepa dessa handlingar och beteenden och från att vidta åtgärder som har samma eller liknande syfte. Kommissionen ålade däremot inte sökandena några böter eftersom deras deltagande i dessa avtal hade upphört mer än fem år före det att kommissionen inledde sin undersökning, vilket enligt artikel 1 i förordning nr 2988/74 innebär att institutionens befogenhet att ålägga böter var preskriberad.
- 39 I den första grundens första del har sökandena i sak gjort gällande att kommissionen åsidosatte den sistnämnda artikeln eftersom den preskription som avses i artikeln enligt sökandena även gällde för befogenheten att konstatera den aktuella överträdelsen. Sökandena har särskilt framhållit dels att ett beslut i vilket en överträdelse konstateras omfattas av begreppet sanktioner, något som kommissionen inte kan ålägga när preskriptionstiden i den aktuella bestämmelsen väl har löpt ut, dels att förlusten genom preskription av befogenheten att ålägga böter med nödvändighet innebär att den underförstådda befogenheten att konstatera en överträdelse också går förlorad.
- 40 Förstainstansrätten skall därför i första hand ta ställning till om den preskription som avses i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 är tillämplig på kommissionens befogenhet att konstatera att artikel 81.1 EG överträtts, vilket är vad sökandena har gjort gällande.

41 Enligt artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 gäller följande preskriptionstider för ”kommissionens befogenhet att ålägga böter eller [sanktioner] för överträdelse av Europeiska ekonomiska gemenskapens transport- och konkurrensregler:

a) Tre år vid överträdelser av bestämmelser om företags eller företagssammanslutningars ansökningar eller anmälningar, begäran om upplysningar eller genomförande av undersökningar.

b) Fem år vid övriga överträdelser”.

42 Vid en bokstavlig tolkning av denna bestämmelse skall hänsyn tas till den omständigheten att gemenskapsrättens bestämmelser är avfattade på flera olika språk och att alla språkversioner är giltiga. Vid tolkningen av en gemenskapsbestämmelse måste således de olika språkversionerna jämföras (domstolens dom av den 6 oktober 1982 i mål 283/81, CILFIT, REG 1982, s. 3415, punkt 18; svensk specialutgåva, volym 6, s. 513).

43 Det skall noteras att det enligt lydelsen av artikel 1.1 i förordning nr 2988/74, i nästan samtliga språkversioner, är kommissionens befogenhet att ålägga böter och sanktioner som omfattas av preskriptionstiderna. Inte i någon språkversion hänvisas det till faktiska omständigheter eller överträdelser, eller till kommissionens befogenhet att konstatera överträdelser. Förstainstansrätten skall därför undersöka räckvidden av begreppet sanktioner, vilket används jämte begreppet böter, i denna bestämmelse för att kontrollera huruvida detta begrepp även omfattar ett beslut i vilket en överträdelse konstateras, vilket är vad sökandena har gjort gällande.

- 44 Även om detta begrepp, betraktat separat, i de flesta språkversioner kan ha en större räckvidd än begreppet böter, vilket enbart avser sanktioner av ekonomisk karaktär, finns det språkversioner (närmare bestämt den finska och den svenska) i vilka begreppet, i likhet med begreppet böter som föregår det, endast avser ekonomiska sanktioner.
- 45 En närmare undersökning av rubriken till artikel 1 ger också ett motsägelsefullt resultat i tolkningshänseende. I vissa språkversioner av förordning nr 2988/74 hänvisar rubriken nämligen till preskriptionstider för handling eller förfaranden, begrepp vilka skulle kunna tyda på att omfattningen av de preskriptionstider som avses i den aktuella bestämmelsen sträcker sig längre än till befogenheten att påföra sanktioner för överträdelserna och till och med omfattar möjligheten att vidta åtgärder eller inleda ett förfarande i syfte att helt enkelt fastställa att överträdelserna har ägt rum. I andra språkversioner innehåller rubriken ord som "rättsliga åtgärder" (den franska språkversionen) eller "vervolging" (den nederländska språkversionen), vilka, till skillnad från begreppen handling och förfarande, för tankarna till en åtgärd som syftar till bestraffning. I den danska språkversionen hänvisar rubriken till preskriptionstider för befogenheten att påföra "ekonomiska sanktioner".
- 46 Av fast rättspraxis följer att nödvändigheten av en enhetlig tolkning av gemenskapens rättsakter utesluter att en bestämd text betraktas isolerat. I stället krävs det, då osäkerhet råder, att denna tolkas och tillämpas mot bakgrund av de övriga språkversionerna. I händelse av skillnader mellan de olika språkversionerna skall emellertid bestämmelsen i fråga tolkas med hänsyn till systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår (domstolens dom av den 12 juli 1979 i mål 9/79, Koschniske, REG 1979, s. 2717, punkt 6, av den 28 mars 1985 i mål 100/84, kommissionen mot Förenade kungariket, REG 1985, s. 1169, punkt 17, och av den 20 november 2003 i mål C-152/01, Kyocera Electronics Europe, REG 2003, s. I-13821, punkt 33, och förstainstansrättens dom av den 26 september 2000 i mål T-80/97, Starway mot rådet, REG 2000, s. II-3099, punkt 81).

47 Mer allmänt gäller, vid tolkningen av en gemenskapsrättslig bestämmelse, att inte bara bestämmelsens lydelse skall beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i (domstolens dom av den 17 november 1983 i mål 292/82, Merck, REG 1983, s. 3781, punkt 12) samt bestämmelserna i gemenskapsrätten som helhet (domen i det ovannämnda målet CILFIT, punkt 20).

48 Vad avser den kontextuella och teleologiska tolkningen erinrar förstainstansrätten om att antagandet av förordning nr 2988/74 var gemenskapslagstiftarens svar på de uppgifter som hade framkommit i domstolens domar år 1970 i målen om karteller på marknaden för kinin (se bland annat domen i det ovannämnda målet ACF Chemiefarma mot kommissionen, punkterna 18–20), vilka upprepades år 1972 i målen om karteller på marknaden för färgämnen (se bland annat domstolens dom av den 14 juli 1972 i mål 52/69, Geigy mot kommissionen, REG 1972, s. 787, punkt 21). Detta framgår av kommissionens förslag KOM(71) 1514 slutlig av den 23 december 1971, som svaranden har fogat till handlingarna i målet. I dessa domar betonade domstolen, efter att ha noterat att de bestämmelser som reglerade kommissionens befogenhet att ålägga böter vid överträdelser av konkurrensbestämmelserna inte innehöll några föreskrifter om preskriptionstider, att en preskriptionstid för att kunna garantera rättssäkerheten måste fastställas i förväg och att fastställandet av preskriptionstidens längd och av tillämpningsföreskrifter för denna preskriptionstid omfattas av gemenskapslagstiftarens behörighet.

49 Det skall noteras att det i första skälet i förordning nr 2988/74 anges att ”enligt Europeiska ekonomiska gemenskapens transport- och konkurrensregler har kommissionen befogenhet att ålägga företag och företagsammanslutningar böter, [sanktioner] och viten om de bryter mot gemenskapsrätten när det gäller upplysningar eller undersökningar eller förbudet mot diskriminering, konkurrensbegränsande avtal och missbruk av en dominerande ställning”. Det anges också att ”dessa regler [inte] innehåller [några] ... bestämmelser om preskriptionstider”.

- 50 I andra skälet i samma förordning anges dessutom bland annat att "det är nödvändigt med hänsyn till rättssäkerheten att principen om preskription införs och att tillämpningsföreskrifter utfärdas. För fullständighetens skull är det nödvändigt att preskriptionsbestämmelser införs inte endast i fråga om befogenheten att ålägga böter eller [sanktioner], utan även i fråga om befogenheten att verkställa beslut om åläggande av böter, [sanktioner] eller viten".
- 51 I tredje skälet preciseras att förordningen "skall vara tillämplig på relevanta bestämmelser i förordning nr 11 ..., förordning nr 17 ... och rådets förordning (EEG) nr 1017/68 av den 19 juli 1968 om tillämpning av konkurrensregler på transporter på järnväg, landsväg och inre vattenvägar" (EGT L 175, s. 1; svensk specialutgåva, område 7, volym 1, s. 54).
- 52 Precis som svaranden riktigt har uppgett ger förordningarna nr 17 och nr 1017/68 kommissionen befogenhet att ålägga "böter" (se artikel 15 i förordning nr 17 och artikel 22 i förordning nr 1017/68), medan förordning nr 11 ger kommissionen befogenhet att ålägga "sanktioner" (se artiklarna 17 och 18 i förordning nr 11). De "sanktioner" som avses i den sistnämnda förordningen är dessutom av rent ekonomisk natur. Detta framgår dels av att det för varje sanktion alltid fastställs en högsta gräns vilken uttrycks i beräkningsenheter eller som en andel av det transportpris som tagits ut eller begärts av det företag som gjort sig skyldigt till överträdelsen, dels av att det föreskrivs att sanktionerna "skall verkställas på det sätt som fastställts i artikel 192 i fördraget [nu artikel 256 EG]" avseende "beslut av rådet eller kommissionen som medför betalningsskyldighet för andra än stater", vilka enligt denna artikel skall vara "verkställbara" (se artiklarna 17, 18 och 23 i förordning nr 11).
- 53 Under dessa omständigheter motiveras användandet av begreppet sanktioner utöver begreppet böter i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 av att det var nödvändigt att klargöra att de preskriptionstider som föreskrivs i denna bestämmelse även gäller befogenheten att ålägga ekonomiska sanktioner som inte kallas böter, till exempel sådana som avses i förordning nr 11.

54 Sökandenas argument att detta klargörande var onödigt eftersom begreppet böter även kan täcka de sanktioner som avses i förordning nr 11, vilket innebär att kommissionens tolkning av begreppet sanktioner i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 fråntog det sistnämnda begreppet dess ändamålsenliga verkan, är inte övertygande.

55 Det skall nämligen noteras, inom ramen för en kontextuell tolkning, att bestämmelserna i förordning nr 2988/74 om preskriptionstiden ”i fråga om verkställande”, det vill säga preskriptionstiden för ”kommissionens befogenhet att verkställa beslut om åläggande av böter, [sanktioner] eller viten för överträdelser av Europeiska ekonomiska gemenskapens transport- eller konkurrensregler” (artikel 4), visar att gemenskapslagstiftaren inte använde begreppet böter för att beteckna alla sanktioner av ekonomisk karaktär vid antagandet av nämnda förordning. Enligt artikel 5 avbryts preskriptionstiden i fråga om verkställande nämligen antingen genom underrättelse av ett beslut om ändring av det ursprungliga bötes-, [sanktions-] eller vitesbeloppet eller om avslag på en begäran om en sådan ändring eller genom åtgärder som vidtas av kommissionen eller av en medlemsstat på kommissionens begäran för att driva in böter, [sanktioner] eller viten. Hänvisningarna till beloppet och till indrivande visar att gemenskapslagstiftaren inte använde begreppet sanktioner för att beteckna andra sanktioner än ekonomiska sanktioner.

56 Det är inte möjligt att av tredje skälet i förordning nr 2988/74, i vilket det preciseras att ”förordningen ... även [skall] vara tillämplig på relevanta bestämmelser i framtida förordningar inom Europeiska ekonomiska gemenskapens transport- och konkurrensrätt”, dra slutsatsen att gemenskapslagstiftaren nämnde ”sanktioner” vid sidan om ”böter” i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74, för att preskriptionen skulle gälla för alla befogenheter att ålägga sanktioner, inklusive sådana som inte är av ekonomisk natur, som eventuellt kan komma att tilldelas kommissionen inom ramen för transport- och konkurrensbestämmelserna.

- 57 En sådan slutsats skulle nämligen stå i strid med beaktandet av andra gemenskapsrättsliga bestämmelser vid en systematisk tolkning av nämnda artikel. Det är i detta hänseende viktigt att undersöka skälen och bestämmelserna i kommissionens beslut nr 715/78/ EKSOG av den 6 april 1978 om preskriptionstider i fråga om förfaranden och verkställande av påföljder enligt Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen (EGT L 94, s. 22; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 136).
- 58 Skälen och bestämmelserna i detta beslut, vilket antogs cirka fyra år efter antagandet av förordning nr 2988/74, har uppenbarligen kopierats från förordningen. Det skall emellertid noteras att preskriptionstiderna i fråga om rättsliga åtgärder i artikel 1.1 i detta beslut endast gäller "kommissionens befogenhet att ålägga böter". Begreppet sanktioner förekommer inte i artikeln. Rent allmänt kan sägas att medan det i skälen och bestämmelserna i förordning nr 2988/74 hänvisas till "böter eller sanktioner", hänvisas det i motsvarande skäl och bestämmelser i beslut nr 715/78 endast till "böter". Begreppet sanktioner förekommer över huvud taget inte i beslutet. Det skall tilläggas att artiklarna i EKSOG-fördraget vilka ger kommissionen befogenhet att ålägga böter och viten omnämns i skälen i beslutet. Begreppet sanktioner används emellertid inte i dessa artiklar. Precis som i fallet med förordning nr 2988/74 har lagstiftaren emellertid inte velat begränsa dess tillämpningsområde vad avser preskriptionstider för rättsliga åtgärder till enbart "bestämmelser om böter och viten som fastställs i fördraget och i genomförandebestämmelser som antagits i enlighet med detta", utan hänvisar uttryckligen till "relevanta framtida genomförandebestämmelser". Icke desto mindre avstod gemenskapslagstiftaren från att använda begreppet sanktioner, vilket innebär att de aktuella bestämmelsernas tillämpningsområde i princip inte kan anses täcka andra sanktioner än böter (se första och andra skälen).
- 59 Om begreppet sanktioner i förordning nr 2988/74 skulle tolkas så att det även omfattar beslut i vilka överträdelser konstateras, skulle dessa beslut vara underkastade preskriptionsreglerna i EG-fördraget, men inte motsvarande regler i EKSOG-fördraget. Detta trots att de preskriptionsregler som introducerades inom ramen

för EGSG-fördraget uppenbarligen i detalj återspeglade de regler som introducerades kort dessförinnan inom ramen för EG-fördraget. Det finns ingen rimlig anledning till en sådan skillnad.

- 60 Mot bakgrund av ovanstående konstaterar förstainstansrätten att begreppet sanktioner i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74, precis som svaranden har gjort gällande, endast syftar till att kommissionens befogenhet att ålägga ekonomiska sanktioner för överträdelser av Europeiska ekonomiska gemenskapens transport- och konkurrensregler skall vara underkastad samma preskriptionsregler, oberoende av vad sanktionerna kallas i den lagtext genom vilken de införs.
- 61 Ett beslut i vilket en överträdelse konstateras utgör inte en sanktion i den mening som avses i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 och omfattas därmed inte av den preskription som föreskrivs i denna bestämmelse.
- 62 Vad avser sökandenas resonemang enligt vilket preskriptionen av befogenheten att ålägga böter och viten nödvändigtvis medför preskription av den underförstådda befogenheten att konstatera en överträdelse (se punkt 28 ovan), konstaterar förstainstansrätten att inte heller detta resonemang kan vinna framgång.
- 63 Även om kommissionens befogenhet att konstatera en överträdelse inom ramen för det system som inrättades genom förordning nr 17 endast framgår underförstått, det vill säga i den mån som de uttryckliga befogenheterna att ålägga någon att upphöra med överträdelsen och att ålägga böter nödvändigtvis inbegriper en sådan befogenhet (domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen, punkt 23),

så är en sådan underförstådd befogenhet för den skall inte helt beroende av att institutionen utövar sina uttryckliga befogenheter. Domstolen har redan medgett i en dom att det finns en sådan underförstådd befogenhet (domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen). Domen rörde lagenligheten av ett beslut i vilket kommissionen konstaterade en överträdelse, vilken hade upphört och vilken inte föranledde åläggande av böter. Det kan därmed inte förnekas att befogenheten har en självständig ställning, vilken inte påverkas av den omständigheten att utövandet av densamma förutsätter att institutionen har ett berättigat intresse.

64 Talan kan således inte vinna bifall på den första grundens första del.

Den första grundens andra del om tillämpningen av allmänna gemenskapsrättsliga principer

Parternas argument

65 Sökandena har gjort gällande att kommissionen inte hade befogenhet att anta beslutet vad avser sökandena eftersom institutionens rätt hade förverkats till följd av flera allmänna gemenskapsrättsliga principer.

66 Sökandena har för det första åberopat rättssäkerhetsprincipen. Sökandena har gjort gällande att preskriptionstiderna inom Europeiska unionen motiveras av att det efter en viss tidsperiod är nödvändigt att överträdelser inte längre handläggs eller utgör föremål för någon typ av "sanktion" för att rättsordningen skall fungera på ett tillfredsställande sätt. Sökandena har dessutom erinrat om att införandet, enligt såväl kommissionens fjärde årsrapport om konkurrenspolitiken som ingressen till förordning nr 2988/74, av preskriptionstider genom denna förordning i fråga om rättsliga åtgärder och verkställande syftar till att garantera rättssäkerheten vilken, enligt sökandena, utgör ett väsentligt krav som bör påverka inte bara kommissionens befogenhet att ålägga böter, utan också institutionens befogenhet att ålägga alla typer av sanktioner, exempelvis beslut om förbud.

- 67 Sökandena anser för det andra att kommissionen åsidosatte allmänna principer i medlemstaternas nationella rättsordningar genom att anta beslutet vad avser sökandena. Med hänvisning till bland annat utdrag ur nationella domstolsavgöranden och till doktrin om preskription i vissa medlemsstaters rättsordningar, har sökandena nämligen hävdats att det även följer av syftet med preskriptionsreglerna i medlemsstaternas rättsordningar att dessa regler skall tillämpas för att undvika att rättsliga åtgärder vidtas eller att sanktioner åläggs med anledning av överträdelser som ligger långt tillbaka i tiden.
- 68 För det tredje anser sökandena att beslutet strider mot presumtionen för oskuld i artikel 48.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, vilken kungjordes i Nice den 7 december 2000 (EGT C 364, s. 1) (nedan kallad stadgan), och mot artikel 6.2 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad KMR), vilken undertecknades i Rom den 4 november 1950. Enligt dessa artiklar skall var och en som blivit anklagad betraktas som oskyldig till dess hans skuld lagligen fastställts.
- 69 Kommissionen är skyldig att iakttä denna presumtion, dels på grundval av artikel 51.1 i stadgan, i vilken bland annat unionens institutioner förpliktas att respektera de rättigheter och att iakttä de principer som avses i stadgan, dels med anledning av att det rör sig om en grundläggande rättighet som skyddas av KMR och därmed en allmän gemenskapsrättslig princip enligt artikel 6.2 EU och gemenskapsdomstolarnas fasta rättspraxis (förstainstansrättens dom av den 15 mars 2000 i de förenade målen T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 och T-104/95, Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, REG 2000, s. II-491, punkt 713, och i det ovannämnda målet Mannesmannröhren Werke mot kommissionen, punkt 60).
- 70 Vad avser räckvidden av presumtionen för oskuld har sökandena gjort gällande att Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna har fastställt att varje domstolsavgörande som avslutar ett förfarande med anledning av att preskriptionstiden

har löpt ut utgör en överträdelse av artikel 6.2 KMR om det antyds att den anklagade har agerat på ett olagligt sätt och därmed gjort sig skyldig till en överträdelse (se Europadomstolen, dom av den 26 mars 1982 i mål Adolf, serie A, nr 49, punkt 38) eller om det låter antyda att domaren anser att den berörde är skyldig (se Europadomstolen, dom av den 25 mars 1983 i mål Minelli, serie A, nr 62, punkt 37).

71 Av denna anledning kunde kommissionen i förevarande fall, enligt sökandena, varken antyda att sökandena hade agerat olagligt eller anta ett beslut i vilket det olagliga agerandet konstaterades utan att åsidosätta presumtionen för oskuld.

72 Enligt svaranden kan den första grundens andra del endast anses utgöra ett tilläggsargument till stöd för den första grundens första del på grundval av vilket talan inte kan vinna bifall. Svaranden har i synnerhet anfört att sökandena tycks tro att en preskriptionstid på fem år skall tillämpas också enligt allmänna principer. Sökandena har emellertid varken förklarat varför det skulle vara på det viset eller varför syftet med rättssäkerhetsprincipen skulle skadas så till den grad av ett beslut i vilket en överträdelse konstateras, som antogs omkring sju år efter det att överträdelserna upphörde i syfte att skydda ett berättigat intresse, att beslutet skall ogiltigförklaras. Svaranden har dessutom påpekat att det följer av sökandenas resonemang att de medlemsstater som har preskriptionstider som överstiger fem år för administrativa beslut eller civilrättsliga mål på området för konkurrens åsidosätter allmänna gemenskapsrättsliga principer.

73 Enligt svaranden saknar den rättspraxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna som har åberopats av sökandena relevans. Det rör sig nämligen om mål i vilka tidsfristen löpt ut, men i vilka tillämpligheten av tidsfristen inte har ifrågasatts. Den åberopade rättspraxisen lämnar således inga upplysningar som kan klargöra tillämpningsområdet för de tidsfrister som fastställts i gemenskapsrätten. Presumtionen för oskuld är enligt svaranden endast tillämplig innan beslutet har

antagits (förstainstansrättens dom av den 6 juli 2000 i mål T-62/98, Volkswagen mot kommissionen, REG 2000, s. II-2707, punkt 281) och saknar avgörande betydelse för huruvida ett beslut skall antas, med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen och preskriptionsreglerna.

74 Sökandena har i repliken upprepat att ”kommissionens befogenhet att anta det ifrågasatta beslutet också är preskriberad enligt allmänna gemenskapsrättsliga principer”. Sökandena har preciserat att de inte gjort gällande att det i de allmänna gemenskapsrättsliga principerna föreskrivs en preskriptionstid vilken motsvarar den som föreskrivs i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74, men att de har ”visat att denna preskriptionstid följer direkt av EG-fördraget, i synnerhet av artikel 85.2 EG jämförd med artiklarna 3.1 och 15.2 i förordning nr 17 och artikel 1.1 i förordning nr 2988/74, samt att denna frist samtidigt har vissa allmänna rättsprinciper som rättslig grund, till exempel rättssäkerhetsprincipen och principen om god rättskipning”.

75 Svaranden har i dupliken anfört att sökandenas argument att förordning nr 2988/74 grundas på allmänna rättsprinciper inte bevisar något vad avser förordningens tillämpningsområde. Det är gemenskapslagstiftarens uppgift att, inom de gränser som gäller för olika ämnesområden, fastställa olika preskriptionstider för olika typer av förfaranden. Detta gäller även för de olika sanktionsförfarandena, vilket framgår av artikel 1 i förordning nr 2988/74 och, *a fortiori*, för bestämmelserna vars syfte inte är att ålägga sanktioner, oavsett hur detta begrepp tolkas. Vad avser beslut i vilka överträdelse konstateras, vilka enligt svaranden inte omfattas av den nämnda förordningens tillämpningsområde, finns det inget som antyder att antagandet av ett beslut i vilket en överträdelse konstateras, vilken upphörde fem år och några veckor före det att kommissionen inledde sin undersökning, skulle strida mot de preskriptionsregler som följer direkt av allmänna rättsprinciper.

Förstainstansrättens bedömning

- 76 Eftersom sökandenas skriftliga argument inom ramen för den första grundens andra del var något tvetydiga uppmanades företagen vid förhandlingen att precisera argumenten närmare. Sökandena förklarade att de åberopade vissa allmänna gemenskapsrättsliga principer dels för att ge stöd åt den tolkning av förordning nr 2988/74 som de förordat inom ramen för den första grundens första del, dels för att försvara ståndpunkten att kommissionen, genom att anta beslutet vad avser sökandena, direkt åsidosatte nämnda principer, oberoende av det påstådda åsidosättandet av förordning nr 2988/74.
- 77 Den första grundens andra del aktualiserar således frågan huruvida förstainstansrättens tolkning av artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 inom ramen för undersökningen av den första grundens första del strider mot de allmänna gemenskapsrättsliga principer som har åberopats av sökandena. När en gemenskapsrättslig bestämmelse behöver tolkas, skall den nämligen så långt som möjligt tolkas i överensstämmelse med bestämmelserna i fördraget och gemenskapsrättens allmänna principer (dom av den 21 mars 1991 i mål C-314/89, Rauh, REG 1991, s. I-1647, punkt 17, av den 10 juli 1991 i de förenade målen C-90/90 och C-91/90, Neu m.fl., REG 1991, s. I-3617, punkt 12, och av den 27 januari 1994 i mål C-98/91, Herbrink, REG 1994, s. I-223, punkt 9).
- 78 Den första grundens andra del aktualiserar också frågan huruvida gemenskapsrättens allmänna principer utgjorde ett direkt hinder mot att anta ett beslut i vilket en överträdelse konstateras vad avser sökandena, vilket antogs ungefär sju och ett halvt år efter det att sökandenas överträdelser hade upphört och på grundval av en undersökning som inleddes ungefär fem år och fyra eller fem månader efter upphörandet.

79 Förstainstansrätten anser att dessa båda frågor bör undersökas i tur och ordning med beaktade av de principer som sökandena har åberopat inom ramen för den första grundens andra del.

— Rättssäkerhetsprincipen

80 Rättssäkerhetsprincipen syftar till att säkerställa förutsebarheten rörande de situationer och rättsliga relationer som omfattas av gemenskapsrätten (domstolens dom av den 15 februari 1996 i mål C-63/93, Duff m.fl., REG 1996, s. I-569, punkt 20, och förstainstansrättens dom av den 31 januari 2002 i mål T-206/00, Hult mot kommissionen, REG 2002, s. I-A-19 och II-81, punkt 38).

81 Enligt domstolens rättspraxis måste en preskriptionstid, för att kunna garantera rättssäkerheten, fastställas i förväg, och fastställandet av preskriptionstidens längd och av tillämpningsföreskrifter för denna omfattas av gemenskapslagstiftarens behörighet (domstolens dom i det ovannämnda målet ACF Chemiefarma mot kommissionen, punkterna 19 och 20, i det ovannämnda målet Geigy mot kommissionen, punkt 21, av den 24 september 2002 i de förenade målen C-74/00 P och C-75/00 P, Falck och Acciaierie di Bolzano mot kommissionen, REG 2002, s. I-7869, punkt 139, och av den 2 oktober 2003 i de förenade målen C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P och C-180/01 P, International Power m.fl. mot NALOO, REG 2003, s. I-11421, punkt 106).

82 Preskriptionen syftar nämligen till att stärka rättssäkerheten genom att hindra att situationer vilka har befästs med tiden ifrågasätts i det oändliga, men kan också leda till att situationer vilka, åtminstone ursprungligen, var olagliga befästs. Den utsträckning i vilken preskriptionen utnyttjas är således resultatet av en avvägning mellan de krav som rättssäkerheten ställer och de krav som lagenlighet ställer med hänsyn till de historiska och sociala förhållanden som råder i samhället vid en bestämd tidpunkt. Preskriptionen grundas därför uteslutande på lagstiftarens val.

- 83 Gemenskapslagstiftaren kan således inte censureras av gemenskapsdomstolarna med tanke på de val som gjorts beträffande antagandet av preskriptionsregler och fastställandet av de tillhörande fristerna. Den omständigheten att en preskriptionstid inte införts för utövandet av befogenheter som ger kommissionen rätt att konstatera överträdelser av gemenskapsrätten är därmed inte i sig olagligt med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen.
- 84 Rättssäkerhetsprincipen utgör således inte ett hinder mot den tolkning av artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 som gjordes inom ramen för undersökningen av den första grundens första del. Enligt denna tolkning är den preskriptionstid som avses i artikeln endast tillämplig på befogenheten att ålägga ekonomiska sanktioner och omfattar till exempel inte kommissionens befogenhet att konstatera överträdelser.
- 85 Av denna anledning kan den första grundens andra del, i den mån som sökandena genom åberopande av rättssäkerhetsprincipen försökt göra gällande den motsatta tolkning som de förordade inom ramen för den första grundens första del, inte godtas.
- 86 Vad avser åberopandet av rättssäkerhetsprincipen som en parameter för bedömningen av beslutets laglighet, vilken kan tillämpas även utanför ramen för tillämpningen av förordning nr 2988/74, skall det noteras att sökandenas argument i sak bygger på uppfattningen att den tid som förflutit sedan sökandena upphörde med de påstådda överträdelserna i sig utgjorde ett hinder mot att inleda ett förfarande och mot att anta beslutet vad avser sökandena. Sökandena har närmare bestämt aldrig påstått att kommissionen kände till, eller att den borde ha känt till, det olagliga agerandet vid en tidpunkt som hade gett institutionen möjlighet att inleda förfarandet tidigare. Sökandena har endast gjort gällande att kommissionens förfarande i syfte att konstatera de nämnda överträdelserna, med tanke på att det

inleddes genom en skrivelse med begäran om upplysningar avseende vitamin H och folsyra vilken skickades fem år och fyra eller fem månader efter det att överträdelserna upphörde och resulterade i ett beslut i vilket en överträdelse konstaterades ungefär sju och ett halvt år efter upphörandet, ägde rum för sent med hänsyn till de krav som rättssäkerheten ställer.

87 Det skall noteras att det inte är gemenskapsdomstolarnas uppgift att fastställa preskriptionstiderna, preskriptionstidernas räckvidd eller tillämpningssättet för desamma i förhållande till en överträdelse, vare sig rent allmänt eller i ett specifikt fall som anhängiggjorts vid en av gemenskapsdomstolarna. Av domstolens rättspraxis följer likväl att frånvaron av lagstadgad preskription inte utesluter att ett konkret kommissionsförfarande kan censureras med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen. Enligt domstolen hindrar det grundläggande rättssäkerhetskravet kommissionen från att på obestämd tid dröja med utövandet av sin behörighet när det inte föreskrivs någon preskriptionstid (domstolens dom i de ovannämnda målen Geigy mot kommissionen, punkt 21, Falck och Acciaierie di Bolzano mot kommissionen, punkt 140, International Power m.fl. mot NALOO, punkt 107, av den 29 april 2004 i mål C-372/97, Italien mot kommissionen, REG 2004, s. I-3679, punkt 116, och i mål C-298/00 P, Italien mot kommissionen, REG 2004, s. I-4087, punkt 90).

88 Vid bedömningen av ett argument genom vilket kommissionen klandras för att ha vidtagit åtgärder för sent skall gemenskapsdomstolarna således inte begränsa sig till att konstatera att det inte fanns någon preskriptionstid utan kontrollera om kommissionen inte har dröjt orimligt länge med att vidta åtgärder (se, för ett liknande resonemang och analogt, förstainstansrättens dom av den 10 juni 2004 i mål T-307/01, François mot kommissionen, REG 2004, s. II-1669, punkt 46).

89 Det framgår emellertid inte av ovannämnda rättspraxis att bedömningen av om kommissionen har dröjt orimligt länge med förfarandet skall göras enbart med utgångspunkt i den tid som förflutit mellan de faktiska omständigheter som ligger till grund för förfarandet och inledandet av detsamma. Det är tvärtom möjligt att av

nämnda rättspraxis dra slutsatsen att kommissionen inte kan anses ha dröjt orimligt länge med förfarandet när dröjsmål eller annan försumlighet från institutionens sida inte föreligger och att hänsyn skall tas till bland annat tidpunkten då institutionen fick kännedom om överträdelserna och till om det administrativa förfarandet pågått under skälig tid (se bland annat domen i det ovannämnda målet Geigy mot kommissionen, punkt 21, i vilket domstolen undersökte huruvida institutionens "beteende" kunde anses utgöra "ett hinder mot utövandet av dess befogenhet att ålägga böter", i det ovannämnda målet Falck och Acciaierie di Bolzano mot kommissionen, punkt 144, jämförd med punkt 132, av den 29 april 2004 i de ovannämnda målen C-372/97, Italien mot kommissionen, punkterna 118 och 119, och C-298/00 P, Italien mot kommissionen, punkterna 91 och 92, se också förstainstansrättens dom av den 10 april 2003 i mål T-369/00, Département du Loiret mot kommissionen, REG 2003, s. II-1789, punkt 56, och det ovannämnda målet François mot kommissionen, punkterna 48–54).

90 I förevarande fall har det emellertid inte gjorts gällande att kommissionen förfarit försumligt vad avser inledandet eller avslutandet av det administrativa förfarandet, utan det är endast fråga om den tid som förflutit sedan överträdelserna upphörde. Det har inte heller gjorts gällande att kommissionen kände till eller ens att den borde ha känt till överträdelserna vid en tidpunkt som hade gett institutionen möjlighet att inleda förfarandet tidigare. Det framgår för övrigt av beslutet att kommissionen erhöll information om de aktuella överträdelserna under år 1999, att den under samma år begärde upplysningar samt att meddelandet om anmärkningar antogs den 6 juli 2000 och beslutet den 21 november 2001. Detta förlopp är definitivt inte av sådan längd att det administrativa förfarandet kan anses ha pågått under oskälig tid.

91 Eftersom enbart den omständigheten att kommissionen inte upptäcker en otillåten kartell, vilken av uppenbara skäl avsiktligt hemlighålls, inte på något sätt kan jämföras med försumligt beteende från institutionens sida vad avser den övervakningsuppgift som den tilldelats genom fördraget, visar den omständigheten att kommissionens undersökning av de aktuella överträdelserna inleddes först fem år och några månader efter tidpunkten för överträdelsernas upphörande och att beslutet antogs först sju och ett halvt år efter denna tidpunkt inte att rättssäkerhetsprincipen har åsidosatts på något sätt.

— Gemensamma principer i medlemsstaternas rättsordningar

- 92 Sökandena har inom ramen för denna andra sektion i den första grundens andra del samlat en rad citat från doktrin och nationella domstolsavgöranden som rör preskription, vilka hämtats från vissa medlemsstaters rättsordningar. Sökandenas avsikt är i huvudsak att visa att syftet med de preskriptionstider som fastställts i medlemsstaternas rättsordningar påbjuder att dessa frister, när de väl löpt ut, utgör hinder inte bara mot att sanktioner åläggs, utan även mot att överträdelse konstateras.
- 93 Sökandena har emellertid inte lyckats visa att det förekommer gemensamma principer i medlemsstaternas rättsordningar vad avser preskription.
- 94 I den nationella doktrin och rättspraxis som citerats av sökandena, vilka avser preskription i såväl civil- som straffrättsligt hänseende, nämns utöver rättssäkerheten andra skäl till att fastställa preskriptionstider: Kravet på att förhindra sena förfaranden vilka snarare motiveras av en önskan att skada än av en önskan om rättvisa, minskat bevisvärde, kravet på att försumlighet från sökandens sida skall bestraffas, den förlust av det sociala intresset av att rättsliga åtgärder vidtas med anledning av överträdelsen som inträder efter en viss tid samt kravet på att offentliga myndigheter fokuserar på aktuella frågor.
- 95 Av själva lydelsen av dessa citat framgår att olika krav kan ligga till grund för införandet av preskriptionsregler. Enligt förstainstansrätten åligger det varje lagstiftare att avgöra huruvida något av dessa krav påkallar att preskriptionstider

införs på de olika områden på vilka lagstiftaren har lagstiftningsbehörighet. Lagstiftaren skall också anpassa räckvidden och tillämpningen av dessa frister till de mål som eftersträvas med införandet av desamma.

- 96 Sökandena har inte visat att det finns en gemensam regel i medlemsstaternas rättsordningar om att en preskriptionstid för en bestämd överträdelse är tillämplig i fråga om såväl befogenheten att bestraffa överträdelsen som befogenheten att konstatera överträdelsen.
- 97 Även om det verkligen skulle förekomma en regel i samtliga medlemsstaters rättsordningar om att en och samma preskriptionstid skall tillämpas på befogenheten att konstatera överträdelser och befogenheten att ålägga sanktioner, innebär detta för övrigt inte att denna regel för den skull skall införas i gemenskapsrätten. Det krävs nämligen också att regeln gäller såsom en verklig allmän rättsprincip i medlemsstaternas rättsordningar, och inte endast till följd av specialbestämmelser som antagits av lagstiftaren inom ramen för utövandet av det stora utrymme för skönsmässig bedömning som han förfogar över.
- 98 Med hänsyn till att preskription i sig inte utgör en allmän rättsprincip (se punkterna 82 och 83 ovan) kan denna rang inte heller *a fortiori* tillmätas en regel om att en och samma preskriptionstid skall tillämpas på befogenheten att konstatera överträdelser och befogenheten att ålägga sanktioner.
- 99 Gemenskapslagstiftaren och gemenskapens förvaltning är således inte bundna av någon sådan regel i egenskap av allmän gemenskapsrättslig princip. Sökandenas resonemang kan därför inte godtas. Detta gäller både i den mån som resonemanget, med hänsyn till kravet på att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna skall tolkas i

överensstämmelse med allmänna gemenskapsrättsliga principer, går ut på att stödja den tolkning av förordning nr 2988/74 som sökandena förordat inom ramen för den första grundens första del, och i den mån som det går ut på att visa att kommissionen, genom att anta ett beslut vad avser sökandena som avviker från denna regel som sägs gemensam i medlemsstaternas rättsordningar, direkt har åsidosatt allmänna gemenskapsrättsliga principer.

100 I den mån som sökandena har åberopat denna påstådda gemensamma regel, även oberoende av dess egenskap som allmän gemenskapsrättslig princip, erinrar förstainstansrätten dessutom om att de termer i en gemenskapsrättslig bestämmelse för vilka det inte ges någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar beträffande innebörd och räckvidd, enligt rättspraxis normalt bör ges en självständig tolkning, som skall eftersökas med beaktande av det sammanhang i vilket bestämmelsen förekommer och syftet med den ifrågavarande rättsakten (domstolens dom av den 18 januari 1984 i mål 327/82, Ekro, REG 1984, s. 107, punkt 11, förstainstansrättens dom av den 8 mars 1990 i mål T-41/89, Schwedler mot parlamentet, REG 1990, s. II-79, punkt 27, av den 18 december 1992 i mål T-43/90, Díaz García mot parlamentet, REG 1993, s. II-2619, punkt 36, och av den 22 april 1993 i mål T-9/92, Peugeot mot kommissionen, REG 1993, s. II-493, punkt 39; svensk specialutgåva, volym 14, s. 53).

101 Om det saknas en uttrycklig hänvisning kan tillämpningen av gemenskapsrätten i förekommande fall särskilt innebära en hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar när gemenskapsdomstolarna i gemenskapsrätten eller i dess allmänna rättsprinciper inte kan hitta den information som gör det möjligt att precisera en gemenskapsrättslig bestämmelses innehåll och räckvidd genom en självständig tolkning (förstainstansrättens dom av den 18 december 1992 i mål T-85/91, Khouri mot kommissionen, REG 1992, s. II-2637, punkt 32, och i det ovannämnda målet Díaz García mot parlamentet, punkt 36).

102 I förevarande fall bedömde emellertid förstainstansrätten, vid undersökningen av den första grundens första del, att innehållet och räckvidden av artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 med avseende på den fråga som tagits upp av sökandena

följer av en självständig tolkning av denna bestämmelse, utförd i enlighet med metoderna för bokstavlig, kontextuell, teleologisk och systematisk tolkning. Det saknas således anledning att referera till medlemsstaternas rättsordningar vid tolkningen av nämnda bestämmelse.

— Presumtionen för oskuld

- 103 Sökandena har dessutom åberopat presumtionen för oskuld, såsom den anges i artikel 48.1 i stadgan och i artikel 6.2 i KMR.
- 104 Det skall till att börja med noteras att presumtionen för oskuld, såsom den följer av bland annat artikel 6.2 i KMR, hör till de grundläggande friheter som, enligt artikel 6.2 EU och domstolens fasta praxis, skyddas genom gemenskapens rättsordning (domstolens domar av den 8 juli 1999 i mål C-199/92 P, Hüls mot kommissionen, REG 1999, s. I-4287, punkt 149, och i mål C-235/92 P, Montecatini mot kommissionen, REG 1999, s. I-4539, punkt 175).
- 105 Av rättspraxis framgår också att presumtionen för oskuld skall tillämpas i förfaranden rörande överträdelse av konkurrensregler som gäller för företag och som kan leda till ålägganden av böter eller viten (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Hüls mot kommissionen, punkt 150, Montecatini mot kommissionen, punkt 176, och Volkswagen mot kommissionen, punkt 281).
- 106 Presumtionen för oskuld innebär att var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse skall betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen fastställts. Presumtionen utgör således hinder mot ett formellt fastställande

av, och till och med mot en antydning om, att en anklagad person är skyldig till en bestämd överträdelse i ett beslut som avslutar förfarandet, när personen i fråga inte har kommit i åtnjutande av alla de garantier som normalt beviljas vid utövandet av rätten till försvar inom ramen för ett förfarande som handläggs på sedvanligt sätt och som mynnar ut i ett beslut om huruvida anklagelsen var välgrundad.

- 107 Av detta följer att presumtionen för oskuld däremot inte utgör ett hinder mot att en anklagad person konstateras vara skyldig till en bestämd överträdelse efter ett avslutat förfarande, vilket har fullföljts i sin helhet i enlighet med de villkor som föreskrivs och inom ramen för vilket rätten till försvar sålunda har kunnat utövas till fullo. Detta gäller även om den som gjort sig skyldig till överträdelsen inte kan åläggas någon sanktion till följd av att den behöriga myndighetens befogenheter i detta avseende är preskriberade.
- 108 Den rättspraxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna som har åberopats av sökandena (se punkt 70 ovan) stärker, för det fall den skulle visa sig vara tillämplig i förevarande mål, för övrigt bara de överväganden som förstainstansrätten redogjort för ovan i punkterna 106 och 107.
- 109 Förstainstansrätten konstaterar följaktligen, för det första, att den tolkning av förordning nr 2988/74 som den förordade i samband med undersökningen av den första grundens första del är förenlig med iakttagandet av presumtionen för oskuld. Det följer nämligen inte på något sätt av denna tolkning att kommissionen är behörig att fastställa att en överträdelse föreligger i ett beslut som avslutar det förfarande som avses i förordning nr 17 i förtid med anledning av att den preskriptionstid som fastställs i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 har löpt ut. Enligt denna tolkning utgör förordning nr 2988/74, med hänsyn till att den inte berör kommissionens befogenhet att konstatera överträdelser, inte något hinder mot att kommissionen, när den inser att preskriptionen i artikel 1.1 i samma förordning är tillämplig, likväl fullföljer förfarandet i det enda syftet att konstatera en överträdelse, när förfarandet förflyter normalt och de rättigheter som inrättats för att säkerställa att rätten till försvar kan utövas till fullo respekteras.

- 110 Förstainstansrätten konstaterar, för det andra, att det inte framgår någonstans att kommissionen har underlåtit att beakta presumtionen för oskuld. Beslutet avslutade nämligen inte talan som väckts mot sökandena med anledning av att preskriptionstiden hade löpt ut, utan antogs vid slutet av ett förfarande som hade förflutit normalt och inom ramen för vilket sökandena hade kommit i åtnjutande av — vilket bekräftas av att sökandena inte har gjort gällande att så inte skulle vara fallet — samtliga de processuella garantier som företag skall beviljas innan ett beslut kan antas i vilket det konstateras att de är skyldiga till överträdelser av konkurrensreglerna.
- 111 Under dessa omständigheter kan sökandena inte med framgång åberopa presumtionen för oskuld.
- 112 Med hänsyn till ovannämnda överväganden kan talan inte heller vinna bifall på den första grundens andra del. Talan kan således inte vinna bifall på den första grunden.

2. Den andra grunden om kommissionens bristande behörighet

Parternas argument

- 113 Sökandena har gjort gällande att kommissionen saknade behörighet att anta ett beslut i vilket det fastställdes att företagen hade åsidosatt artikel 81.1 EG. Varken

artikel 3 i förordning nr 17 eller någon annan bestämmelse ger kommissionen behörighet att anta ett beslut i vilket en överträdelse konstateras när överträdelsen redan upphört utanför den preskriptionstid som föreskrivs i artikel 1 i förordning nr 2988/74.

114 Sökandena har hävdats att kommissionen uttryckligen endast ges befogenhet att vidta åtgärder för att en befintlig överträdelse skall upphöra och att ålägga böter eller viten i bestämmelserna i EG-fördraget och förordning nr 17. Frågan huruvida kommissionen har befogenhet att i beslut fastställa att ett företag har åsidosatt konkurrensreglerna i förfluten tid, när överträdelsen uppenbarligen har upphört innan beslutet antogs eller till och med innan kommissionen inledde sin undersökning, regleras däremot varken i EG-fördraget eller i förordning nr 17.

115 Sökandena har medgett att domstolen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen fastställde att kommissionens befogenhet att fatta beslut i syfte att ålägga företagen att upphöra med en konstaterad överträdelse och att ålägga böter och viten i händelse av överträdelse nödvändigtvis inbegriper befogenheten att konstatera att en överträdelse föreligger. Sökandena har likväl påpekat att domstolen i denna dom även uppgav att kommissionen, innan den antar ett beslut i vilket det enbart konstateras att en överträdelse redan har upphört, skall visa att det föreligger ett "berättigat intresse" av att anta ett sådant beslut och, närmare bestämt, att det föreligger en faktisk risk för en återgång till det aktuella förfarandet, vilket motiverar att rättsläget klargörs i ett formellt beslut.

116 Enligt sökandena har kommissionen i sin praxis som föregår antagandet av beslutet medgett att det krävs ett berättigat intresse för att anta ett beslut i vilket en överträdelse som har upphört konstateras. Kommissionen har också medgett att de överträdelser som sökandena anklagas för uppenbarligen upphörde redan år 1994. Likväl har institutionen inte visat att det finns ett berättigat intresse i förevarande fall av att den i beslutet fastställer att sökandena har åsidosatt artikel 81 EG.

- 117 Med hänvisning till att kravet på ett berättigat intresse skall tolkas restriktivt (generaladvokaten Reischls förslag till avgörande inför domstolens dom i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen, punkterna 512–521), har sökandena framhållit att de under det administrativa förfarandets gång inte tog upp någon rättslig fråga som behövde klargöras genom ett formellt beslut av kommissionen. Sökandena bestred enbart, med stöd av de faktiska omständigheterna, att de skulle ha deltagit i de påstådda kartellerna.
- 118 Det föreligger således enligt sökandena ingen faktisk risk för att de skall återgå till det aktuella förfarandet i förevarande fall eftersom det upphörde mer än fem år före beslutet. Svaranden har inte heller visat att sökandena åter har gjort sig skyldiga till överträdelser sedan dess eller att ett sådant återfall är troligare i sökandenas fall än i andra.
- 119 Svaranden har anfört att sökandena måste medge att kommissionen har en underförstådd behörighet att anta beslut i vilka överträdelser av konkurrensreglerna konstateras när överträdelserna har upphört och böter inte har ålagts. Svarandena har medgett att den för att utöva denna behörighet också måste ha ett berättigat intresse av att anta ett sådant beslut.
- 120 Enligt svaranden saknas det emellertid anledning att tolka villkoren för kommissionens utövande av denna behörighet restriktivt. Det finns inget bevis för att domstolen i domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen avsåg att begränsa kommissionens antagande av beslut i vilka överträdelser konstateras till situationer i vilka det är osäkert huruvida det ifrågasatta beteendet är olagligt. För övrigt följde domstolen inte Reischls förslag till avgörande inför domen, särskilt inte beträffande förekomsten av den underförstådda behörigheten i fråga, varför det vore felaktigt att stödja sig på generaladvokatens förslag vid tolkningen av räckvidden av denna dom.

121 Enligt svaranden finns det inte heller något som tyder på att en underförstådd befogenhet, i kraft av själva sakförhållandet (*ipso facto*), utgör ett undantag. Den underförstådda befogenheten att anta beslut i vilka överträdelse konstateras, i syfte att iakttä ett berättigat intresse vad avser tillämpningen av konkurrensrätten, avviker inte på något sätt från de befogenheter som kommissionen tilldelas i förordning nr 17, utan kompletterar desamma. Kommissionens uttryckliga behörighet grundar sig på uppfattningen, vilken bland annat uttrycks i artikel 83.2 d EG och artikel 85 EG, att det åligger kommissionen att säkerställa att företagen iakttar konkurrensreglerna och att i förekommande fall konstatera överträdelse av dessa regler (domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen, punkt 22). Det vore således olämpligt att *a priori* ta ställning till frågan huruvida omfattningen av kommissionens underförstådda befogenhet skall utgöra föremål för en restriktiv eller extensiv tolkning. Det väsentliga är att försäkra sig om att det föreligger omständigheter som gör det nödvändigt att konstatera överträdelsen för att säkerställa att företagen tillämpar konkurrensreglerna. Detta underliggande krav uttrycks genom kriteriet om ett berättigat intresse.

122 Andra berättigade intressen än det att klargöra rättsläget kan sålunda motivera antagandet av ett beslut i vilket en överträdelse konstateras. Exempel på sådana intressen är följande:

- Intresset av att uppmuntra företagen till ett exemplariskt uppträdande genom att avslöja särskilt allvarliga överträdelse i beslut som antas efter avslutandet av ett administrativt förfarande i vilket presumptionen för oskuld och rätten till försvar till fullo har iakttagits. Detta gäller i ännu högre grad när företagen, i likhet med sökandena i förevarande fall, bestrider de faktiska omständigheterna och överträdelsen under förfarandets gång.

- Intresset av att avskräcka från återfall. Ett beslut i vilket överträdelsen konstateras kan, vid återfall och i enlighet med punkt 2 i riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och

artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3), ligga till grund för en höjning av de böter som företaget skall åläggas om det vid ett senare tillfälle gör sig skyldigt till en överträdelse av samma typ.

- De skadade parternas intresse av att väcka talan vid nationell civilrättslig domstol. Det är inte säkert att dessa parter, utan hjälp av de befogenheter för erhållande av bevis på gemenskapsnivå som kommissionen förfogar över, har möjlighet att samla in alla bevis som krävs när överträdelsen har stor geografisk spridning och när de faktiska omständigheterna bestrids av de ansvariga företagen.

123 Med hänsyn bland annat till att de överträdelser som sökandena anklagas för är av mycket allvarlig karaktär och att företagen bestrider de faktiska omständigheterna, vilket klart och tydligt framgår av beslutets lydelse, föreligger dessa tre berättigade intressen i förevarande fall. Svaranden har i detta hänseende anfört att sökandena sannolikt också skulle bestrida de faktiska omständigheter som görs gällande mot dem i ett nationellt förfarande, att det är fullt möjligt att företagen åter skulle göra sig skyldiga till överträdelser om det ifrågasatta konstaterade beteendet inte hade avslöjats offentligt och att en kartell vilken innebär att priser fastställs och information delas upp är en mycket allvarlig överträdelse, vilken inte bör nonchaleras vid fastställandet av de böter som skall åläggas vid återfall.

124 Sökandena har i repliken genmält att de intressen som åberopats av svaranden inte rättfärdigar antagandet av beslutet vad avser sökandena.

125 Vad avser intressena av att uppmuntra företagen till ett exemplariskt uppträdande och att avskräcka från återfall har sökandena gjort gällande att redan meddelandet om anmärkningar hade en avskräckande verkan på företagen. Det var därför inte nödvändigt att anta beslutet vad avser sökandena av denna anledning. Det rättsliga innehållet i beslutet är dessutom i huvudsak en upprepning av motsvarande innehåll i meddelandet. Vad avser den avskräckande verkan på allmänheten var det beslut som riktades till de inblandade företagen som inte omfattades av preskriptionen fullt

tillräckligt enligt sökandena. Sökandena har dessutom påpekat att ett fastställande av att det finns ett intresse av att avskräcka från återfall, när det inte förekommer någon faktisk risk för att de berörda skall återgå till det aktuella förfarandet, skulle medföra att kommissionen kunde anta ett beslut i vilket överträdelsen konstateras under alla omständigheter, oberoende av omständigheterna i målet och tidpunkten för överträdelsen.

126 Vad avser de skadade parternas intresse av att väcka talan vid nationell civilrättslig domstol anser sökandena att detta intresse inte kan anses vara berättigat. Svaranden har varken enligt EG-fördraget eller enligt förordning nr 17 till uppgift att göra en sådan talan möjlig.

127 Svaranden har i dupliken preciserat att dess försvar i de förevarande målen inte grundas på ett generellt påstående om att det i samtliga fall föreligger ett berättigat intresse av att anta beslut i vilka överträdelserna konstateras. Svaranden har preciserat att de risker som är kopplade till ett återfall, till skada för det allmänna intresset, är särskilt allvarliga i fråga om de allvarligaste kartellerna och närmare bestämt när det rör sig om överträdelser som till sin natur är hemliga och därför svårare att upptäcka för kommissionen. Av denna anledning är den balans som skall skapas mellan de berörda företagens intressen och allmänintresset inte densamma när det rör sig om överträdelser av mycket allvarlig karaktär som när det rör sig om smärre överträdelser.

128 Vad avser intresset av att väcka talan vid nationell domstol har svaranden betonat hur svårt det är för de skadade parterna att visa att en överträdelse föreligger på ett så geografiskt omfattande område samt vikten av att kommissionen utövar sina befogenheter för erhållande av bevis vid undersökningar av hemliga karteller. Kommissionen har betonat att den inte har åberopat intresset i fråga såsom att det systematiskt berättigar beslut i vilka överträdelser konstateras, utan, såsom för intresset av att avskräcka från återfall, i relation till en särskilt allvarlig överträdelse. Detsamma gäller för intresset att avskräcka från återfall. Svaranden har för övrigt tillagt att förekomsten av medel vilka gör det möjligt att erhålla skadestånd på civilrättslig väg också kan fylla en funktion av allmänintresse, i den mån som dessa

medel kan avskräcka från åsidosättande av konkurrensreglerna. I gemenskapsrätten anses nämligen förekomsten av dessa medel ha avgörande betydelse för säkerställandet av att artiklarna 81 EG och 82 EG tillämpas till fullo (domstolens dom av den 20 september 2001 i mål C-453/99, Courage och Crehan, REG 2001, s. I-6297).

Förstainstansrättens bedömning

- 129 Sökandena har gjort gällande att kommissionen saknade behörighet att anta beslutet vad avser de båda företagen eftersom det inte finns några bestämmelser som ger kommissionen behörighet att i beslut konstatera överträdelse som redan har upphört, vilket gäller i ännu högre grad när den preskriptionstid som avses i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 har löpt ut, och eftersom institutionen inte visat att ett berättigat intresse rättfärdigar antagandet av detta beslut vad avser sökandena.
- 130 Vad avser sökandenas argument som återges i punkterna 113 och 114 ovan har förstainstansrätten redan i punkt 37 i förevarande dom erinrat om att den omständigheten att en överträdelse av konkurrensreglerna upphör innan kommissionen antar ett beslut inte i sig utgör hinder mot att kommissionen utövar sin befogenhet att konstatera överträdelsen. Domstolen har nämligen redan fastställt att kommissionen kan fatta ett beslut i vilket en överträdelse som det berörda företaget redan hade upphört med konstateras, under förutsättning att institutionen har ett berättigat intresse av att anta beslutet (domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen, punkt 24).
- 131 Förstainstansrätten har för övrigt redan i punkt 63 ovan fastställt att även om kommissionens befogenhet att konstatera en överträdelse inom ramen för det system som inrättades genom förordning nr 17 endast framgår underförstått, det vill säga i den mån som de uttryckliga befogenheterna att ålägga någon att upphöra med överträdelsen och att ålägga böter nödvändigtvis inbegriper en sådan befogenhet (domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen, punkt 23), är en sådan underförstådd befogenhet för den skull inte enbart underkastad utövandet av

institutionens uttryckliga befogenheter. Följaktligen utgör den omständigheten att kommissionen inte längre har befogenhet att ålägga ett företag böter för en överträdelse med anledning av att den preskriptionstid som avses i artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 har löpt ut i sig inte ett hinder mot att det antas ett beslut i vilket överträdelsen konstateras.

- 132 Vad avser sökandenas argument som återges i punkterna 115–118 ovan aktualiserar dessa i själva verket inte frågan huruvida kommissionen hade behörighet att i beslut konstatera de överträdelser som sökandena anklagas för, utan frågan huruvida kommissionen i förevarande fall hade ett berättigat intresse av att anta ett beslut i vilket dessa överträdelser konstaterades (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen, punkt 24). Sökandena har således med dessa argument i huvudsak kritiserat det sätt på vilket kommissionen utövade sin befogenhet i förevarande fall.
- 133 Förstainstansrätten kan emellertid bara konstatera att det inte på något sätt framgår av beslutet att kommissionen verkligen undersökte huruvida den hade ett sådant intresse eller ej.
- 134 När svaranden tillfrågades om detta vid förhandlingen åberopade den skäl 651 i beslutet. I detta skäl konstaterade kommissionen att det var lämpligt att anta ett beslut i vilket överträdelse konstaterades vad avser sökandena. Enligt svaranden innebär detta konstaterande i sak att ett berättigat intresse av att anta beslutet förelåg.
- 135 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att svaranden, genom att i nämnda skäl göra gällande att ”reglerna om preskriptionstider ... enbart [gäller] åläggandet av böter eller [sanktioner]” samt att ”de [inte] har ... [någon] betydelse för kommissionens rätt att undersöka kartellärenden och att i lämpliga fall anta beslut om förbud”, endast avfärdade sökandenas argument att de aktuella överträdelserna, för det fall de skulle anses föreligga, inte kunde bli föremål för ett beslut på grund av preskription. Det är inte möjligt att av uttalandet dra slutsatsen att kommissionen

också hade ställt sig frågan huruvida institutionen hade ett berättigat intresse av att i beslut konstatera överträdelser som redan hade upphört.

- 136 Av det ovan anförda följer att kommissionen, genom att anta beslutet utan att undersöka huruvida konstaterandet av överträdelserna vad avser sökandena rättfärdigades av ett berättigat intresse, gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning. Detta innebär att beslutet skall ogiltigförklaras i den del det gäller sökandena.
- 137 Svaranden har för övrigt inte heller visat för förstainstansrätten att det föreligger ett sådant berättigat intresse i förevarande fall. Det är i och för sig riktigt att svarandena vid förfarandet vid förstainstansrätten uppgav att det kan finnas andra intressen än intresset av att klargöra rättsläget, vilket ansågs utgöra ett berättigat intresse under omständigheterna i det ovannämnda målet GVL mot kommissionen, som kan rättfärdiga antagandet av beslutet vad avser sökandena i förevarande fall. Det gäller närmare bestämt intressena av att uppmuntra företagen till ett exemplariskt uppträdande, av att avskräcka från återfall, med hänsyn till att de aktuella överträdelserna är av särskilt allvarlig karaktär, och de skadade parternas intresse av att väcka talan vid nationell civilrättslig domstol.
- 138 Förstainstansrätten konstaterar att svaranden nöjt sig med att formulera tre allmänna grundsatser utan att, med stöd av omständigheterna i målet rörande de mycket allvarliga och omfattande överträdelser som sökandena anklagas för, visa att grundsatserna är tillämpliga i förevarande fall och att institutionen rättfärdigt antagandet av beslutet i vilket nämnda överträdelser konstateras vad avser sökandena med hänvisning till det berättigade intresset. Kommissionen har inte konkret förklarat för förstainstansrätten varför den allvarliga karaktären hos, och den geografiska omfattningen av, det otillåtna beteendet i fråga gör det nödvändigt att i beslut konstatera överträdelser som upphört i sökandenas specifika fall. Svaranden har inte heller lagt fram något bevis vad avser risken för att sökandena åter gör sig skyldiga till överträdelser. Svaranden har inte lämnat några upplysningar, med koppling till omständigheterna i målet, om talan som väckts av tredje män som skadats av det otillåtna beteendet eller som kan tänkas väckas av sådana personer.

139 Sökandena har dessutom ifrågasatt om de intressen som åberopats av svaranden vid förstainstansrätten är berättigade. Sökandena har gjort gällande att meddelandet om anmärkningar hade en tillräckligt avskräckande verkan på företagen, att det inte förelåg någon faktisk risk för en återgång till det konkurrensbegränsande förfarandet i fråga och att önskan att möjliggöra väckande av talan vid nationell domstol i sig var diskutabel. Svaranden har emellertid inte besvarat dessa invändningar i detalj på ett sätt som visar att det åberopade berättigade intresset föreligger.

140 Talan skall således bifallas på den andra grunden.

Sökandenas begäran om att vissa uppgifter skall undantas från offentliggörandet av de förevarande målen

141 Sökandena har i ansökan begärt att förstainstansrätten vid offentliggörandet av de förevarande målen, med hänsyn till målens föremål, skall avlägsna samtliga hänvisningar till de produkter och tidsperioder som berörs av de överträdelser som sökandena sägs vara skyldiga till i beslutet.

142 Det skall noteras att det framgår av handlingar som sökandena bifogat repliken att företagen och kommissionen, efter det att förevarande talan väcktes, ingående diskuterade frågan om offentliggörande av beslutet. Sökandena begärde nämligen att kommissionen i den version av beslutet som var tänkt att offentliggöras skulle

utelämna samtliga hänvisningar till sökandenas bolagsnamn, till vitaminprodukterna som omfattades av överträdelserna som sökandena anklagades för och till andra uppgifter som gjorde det möjligt att identifiera företagen såsom deltagare i en otillåten kartell.

- 143 Kommissionen avslag emellertid sökandenas begäran och i den icke sekretessbelagda versionen av beslutet som publicerades i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* den 10 januari 2003 förekom ett klart omnämnande av uppgifterna som omfattades av den begäran från sökandena som avses i punkt 141 ovan (se bland annat artikel 1 i beslutet).
- 144 Att dessa uppgifter på så sätt har offentliggjorts efter talans väckande innebär att de inte kan bli föremål för konfidentiell behandling (beslut av ordföranden på förstainstansrättens andra avdelning i utökad sammansättning av den 9 november 1994 i mål T-7/93, Langnese Iglo mot kommissionen, REG 1994, ej publicerat i rättsfallssamlingen, punkt 11, av ordföranden på förstainstansrättens femte avdelning i utökad sammansättning av den 3 juni 1997 i mål T-102/96, Gencor mot kommissionen, REG 1997, s. II-879, punkt 29, och av ordföranden på förstainstansrättens andra avdelning i utökad sammansättning av den 3 juli 1998 i mål T-143/96, Volkswagen och Volkswagen Sachsen mot kommissionen, ej publicerat i rättsfallssamlingen, punkt 20). Sökandenas begäran skall därför avslås.

Rättegångskostnader

- 145 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Sökandena har yrkat att svaranden skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom svaranden har tappat målet, skall sökandenas yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

- 1) **Kommissionens beslut 2003/2/EG av den 21 november 2001 om ett förfarande enligt artikel 81 i EG-fördraget och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/E-1/37.512 — vitaminer) ogiltigförklaras i den del det rör sökandena.**

- 2) **Svaranden skall ersätta rättegångskostnaderna.**

Legal

Lindh

Mengozzi

Wiszniewska-Białecka

Vadapalas

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 6 oktober 2005.

H. Jung

H. Legal

Justitiesekreterare

Ordförande